

Innhold

Figurar	11
Tabellar	12
Språkfaglege forkortingar	13
1 Kva er språkhistorie?	15
1.1 Kvifor skal me studera språkhistorie?	15
1.2 Historia om språkhistoria	16
1.3 Skrift og tale	17
1.4 Synkroni og diakroni	19
1.5 Indre og ytre språkhistorie	20
1.5.1 Interne og eksterne årsaker til endring	21
1.5.2 Språkending hjå born og vaksne	22
1.6 Periodar i norsk språkhistorie	23
2 Dei eldste tidene	27
2.1 Språkleg slektskap	27
2.2 Urnordisk	29
2.2.1 Den eldre fuparken	31
2.2.2 Nokre runeinnskifter	32
2.3 Synkopedida	33
2.3.1 Austnordisk og vestnordisk	33
2.3.2 Årsaker til språkendingane	34
2.4 Bryting	35
2.5 Omljod	35
2.5.1 I-omljod	36
2.5.2 U-omljod	37
2.6 Avljod	38

3	Gamalnorsk	41
3.1	Frå småkongedøme til Noregsveldet	41
3.2	Runeinnskrifter frå vikingtid og mellomalder	43
3.2.1	Runer i vikingtida	44
3.2.2	Runer i høgmellomalderen	45
3.3	Kristendomen og bokskriftera	46
3.3.1	Runer og bokskrift	47
3.3.2	Gamalnorsk eller norrønt?	47
3.3.3	Gamalnorsk litteratur	48
3.3.4	Frå handskrifter til talemål	49
3.4	Gamalnorsk grammatikk	50
3.4.1	Fonologi	50
3.4.2	Syntaks	54
3.4.3	Morfologi	59
3.5	Gamalnorske leseestykke	71
3.5.1	Gamalnorsk homiliebok	71
3.5.2	Didrikssoga	73
3.5.3	Tormod Kolbrunarskald på Stiklestad	73
3.5.4	Kongsspegelen	74
3.5.5	Landslova	75
3.6	Variasjon i gamalnorsk	76
4	Mellomnorsk: frå gamalnorsk til dialektane	79
4.1	Frå svartedauden til reformasjonen	79
4.1.1	Kontakten med lågtysk	80
4.1.2	Skriftspråket vert dansk	81
4.2	Kjeldematerialet – og bruken av det	82
4.2.1	Skrift i samfunnet	83
4.2.2	Litterær kultur?	84
4.3	Språkleg divergens og konvergens	85
4.4	Dialektane veks fram	85
4.4.1	Kvantitetsomlegginga	86
4.4.2	Jamvekt og vokalreduksjon	87
4.4.3	Assimilasjon og differensiasjon	90
4.4.4	Palatalisering	93
4.4.5	Eit ljodsamanfall	95
4.4.6	Vokalendringar	96
4.4.7	Morfologisk endring	98
4.4.8	Syntaktisk endring	101

4.5	Mellomnorske lesestykke	103
4.5.1	Aslak Bolts jordebok	103
4.5.2	Eit vitnebrev frå Voss	104
4.5.3	Vår eldste ballade	104
4.6	Kvifor gjekk det som det gjekk?	105
5	Inn i nytida	109
5.1	Reformasjon og dansketid	109
5.1.1	Religion og språk	110
5.1.2	Verdsleg skriftbruk	112
5.2	Dansk i Noreg	112
5.2.1	Tekstdøme	113
5.2.2	Dansk språkrøkt	115
5.3	Norske dialekttekstar	116
5.3.1	Rabnabrydlaup i Kråkelund	116
5.3.2	Romarbrevet 1,1–7	117
5.4	Talemålsendringar	118
5.4.1	Norske dialektar	118
5.4.2	Ein ny talemålsvarietet	119
5.4.3	Haldningar til talemål	120
5.5	Interesse for norsk språk	120
5.5.1	Den fyrste talemålsgranskaren	120
5.5.2	Ordsamlingar	121
6	Språket som vart norsk	125
6.1	Frå <i>dønsk tunga</i> til norsk	125
6.1.1	Ein dødeleg språkdebatt	126
6.1.2	Språket får namnet norsk	127
6.1.3	Språkkuppet i 1814	128
6.1.4	Språk og dialekt	128
6.2	Bruken av språkhistoria	129
6.2.1	Nasjonahistorie og språkhistorie	129
6.2.2	Kampen om språknamnet	130
6.2.3	Språkhistorieundervising	130
6.3	Avsluttande perspektiv	131
6.3.1	Endring då og no	131
6.3.2	Språkleg forfall	132
6.3.3	Eit truga språk?	133
6.3.4	Vegs ende	134

Vedlegg	135
A Grunnleggjande fonologi	135
B Grunnleggjande morfologi.....	137
C Grunnleggjande syntaks.....	138
Litteraturliste	139
Stikkordregister	143